

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

ויקהל - פקודי

ה'תש"פ

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ויקהל

אח"כ הקהילים על דבר המשכן לכפר
על מעשה העגל.

יוצא, איפוא, שהקהילים פְּעָמִים.
פעם אחת על השבת כנ"ל, ופעם
שנייה על מלאכת המשכן, לכפר בו
על מעשה העגל, אלא שהסמיך להם
שוב את ציווי השבת כבראשונה.

וכן מובא שם בזוה"ק: לְבַתֵּר דְּמִיתוּ
אֵינּוֹן דְּמִיתוּ, [לאחר שמתו אלו שהיו
במעשה העגל] כְּנִישׁ מִשָּׁה לְבָנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּלַחֲזֵינָהּ, [הקהיל משה את
בני ישראל לַבְּדָם בלי הערב רב],
וְיָהֵב לוֹן שַׁבַּת כְּמִלְקַדְמִין [ונתן להם
את השבת כבתחילה], הִדָּא הוּא דְּכְתִיב
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וְגו'.

והסמיך לשבת את מלאכת המשכן
לכפר על מעשה העגל, כמובא
בזוה"ק: (קצ"ה ע"ב) פִּיּוֹן שְׁמַחַל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל תְּטָאִיקָם,
[במעשה העגל] אַז וִיקְהֵל מִשָּׁה אֶת
כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה
הַדְּבָרִים וְגו'.

ועדין יש לשאול, לפי היוצא
מהזוה"ק הנ"ל שציווי המשכן היה

וִיקְהֵל מִשָּׁה. שֵׁשֶׁת יָמִים וְגו', קָדְמוֹ
מֵאַתְּכֶם תְּרוּמָה וְגו'.
(לה, א-ה')

יש לשאול, על מה הקהילים. על
השבת או על המשכן או על שניהם גם
יחד.

לפשוטו של מקרא העולה מפירושו
של רש"י שהקהילים גם על השבת
וגם על המשכן. וז"ל: הקדים להם
אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן,
לומר, שאינו דוחה את השבת.

אולם בזוה"ק (ויקהל, ר"ג ע"א)
מובא לכאורה אחרת, שהקהילים על
השבת בלבד.

וז"ל: פִּיּוֹן דְּשִׁמְעוּ [הערב רב] בִּינֵי
וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָמְרוּ וְאָנּוּן מְלָה דָּא
אַתְּמַנְע מִינָן?! [ומאיתנו נמנע דבר
השבת?!] מִיַּד (שמות לב) וִיקְהֵל הָעָם
עַל אֲהָרֹן [לעשות את העגל].

כלומר: וִיקְהֵל הָעָם עַל אֲהָרֹן משום
וִיקְהֵל מִשָּׁה עַל צִוּוֵי הַשַּׁבָּת, ורק

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

הכיפורים ומעשה העגל היה בתמוז, מכל מקום התורה שכל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, רצתה להקדים ענין מעשה המשכן שהוא הכפרה, קודם שיזכיר עון העגל, כי כן מידתו של הקב"ה שמקדים רפואה למכה.

וברבינו בחיי מצינו שאף מעשה העגל אינו במקומו, (פר' כי תשא לב, ג') וזה לשונו: עוון העגל היה קודם פרשת כי תשא וכדרשת חז"ל: וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ וְגו', (ל, יב), שבא [המשכן] לכפר על מעשה העגל.

וכן פירש רש"י עה"פ (לא, יח) ויתן אל-מִשְׁהָ וְגו' אין מוקדם ומאוחר בתורה, מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה וכו'.

אולם במגיד מישרים [לר' יוסף קארו, על פרשת ויקהל] מובא שהפרשיות הן כסדר. וזה לשונו: הפרשיות [תרומה-תצוה-כי תשא-ויקהל-פקודי] הן כסדרן, ואע"ג דאמור חז"ל אין מוקדם ומאוחר בתורה ע' פנים לתורה, ויישר חיליה דמשה

אחרי מעשה העגל, מדוע אם כן קדמו פרשיות תרומה תצוה למעשה העגל בפר' כי תשא.

ועל דרך הדרש יש לומר כמובא בתנחומא ובפירוש עץ יוסף על תנחומא להקדים רפואה למכה. שתקדים רפואת המשכן למכה של מעשה העגל. כי כן דרכו של קורא הדורות מראש, כמובא בישיעיהו (מא, ד) מִי פֶעַל וְעָשָׂה קִרְא הַדְרוֹת מֵרֵאשׁ אֲנִי ה' רֵאשׁוֹן וְאֵת אַחֲרָנִים אֲנִי הוּא.

וכן מובא בתנחומא, פר' תרומה פסקה ח': אִימְתִי נֶאמְרָה לְמִשְׁהָ הַפְרָשָׁה הַזֹּאת שֶׁל מִשְׁכָּן, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עֲצֻמוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁפְּרִשְׁתָּ הַמִּשְׁכָּן קוֹדְמָת לְמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם: אֵין מְקֻדָּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאמַר: נָעַו מַעֲגַלְתֶּיךָ לֹא תִדַע (משלי ה, ו), מְטִלְטְלוֹת הֵן שְׁבִילֶיךָ שֶׁל תּוֹרָה וּפְרָשִׁיּוֹתֶיהָ. הֵנּוּ, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים נֶאמַר לְמִשְׁהָ וְעָשׂוֹ לִי מְקַדְּשׁ.

ומפרש העץ יוסף על מדרש זה, להכי הזכיר זהב בראש התרומה לרמזו שכבר מִחַל להם עוון העגל, שהיה של זהב, אף שמצוה זו היתה למחרת יום

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

איוויו של הקב"ה מששת ימי
בראשית.

וכן מובא במדרש רבה: פִּינּוּ
שְׁחָטָא אָדָם גִּסְתְּלָקָה הַשְּׂכִינָה לְרַקִּיעַ
הָרָאשׁוֹן, חֲטָא קִינּוּ גִסְתְּלָקָה לְרַקִּיעַ
הַשְּׂנַי, חֲטָאוּ דוֹר אָנוּשׁ גִּסְתְּלָקָה לְרַקִּיעַ
הַשְּׁלִישִׁי, חֲטָאוּ דוֹר הַמְּבוּל גִּסְתְּלָקָה
לְרַקִּיעַ הַרְבִּיעִי, חֲטָאוּ דוֹר הַפְּלִגָּה
גִּסְתְּלָקָה לְרַקִּיעַ הַחֲמִישִׁי, חֲטָאוּ
הַסְּדוּמִיִּים גִּסְתְּלָקָה לְרַקִּיעַ הַשְּׁשִׁי,
חֲטָאוּ הַמִּצְרַיִם גִּסְתְּלָקָה לְרַקִּיעַ
הַשְּׁבִיעִי. וּכְנִגְדָן עֲמָדוֹ שְׁבַעַה צְדִיקִים
וְהוֹרִידוּ אֶת הַשְּׂכִינָה מִן הָעֲלִיוֹנִים
לְתַתְּוֹנִים, וְאֵלּוֹ הֵן: אַבְרָהָם הוֹרִידָהּ
מִן הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשִׁי, יִצְחָק הוֹרִידָהּ מִן
הַשְּׁשִׁי לְחֲמִישִׁי, יַעֲקֹב הוֹרִידָהּ מִן
הַחֲמִישִׁי לְרְבִיעִי, לֵוִי הוֹרִידָהּ מִן
הַרְבִּיעִי לְשִׁלְשִׁי, קָהָת הוֹרִידָהּ מִן
הַשְּׁלִישִׁי לְשִׁנַּי, עֲמֶרָם הוֹרִידָהּ מִן הַשְּׁנַי
לְרָאשׁוֹן, מֹשֶׁה הוֹרִידָהּ מִן הָעֲלִיוֹנִים
לְתַתְּוֹנִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵימָתִי שָׂרְתָה
הַשְּׂכִינָה בְּאֶרֶץ, בְּיוֹם שֶׁהוֹקֵם
הַמִּשְׁכָּן, שָׁנְאַמַר (שמות מ, לד): וַיִּכַּס
הַעֲנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת
הַמִּשְׁכָּן.

בחירי דאמר דכסדרן הן, והכי נמי הוו
כסדרן.

דברישא פקיד על עבידת משכנא
בפרשת תרומה, ואמר ויקחו לי תרומה
מאת כל איש אשר ידבנו לבו,

ובתר הכי עבדו ית עגלא, ולכפרא על
ההוא עובדא פקיד בהאי פרשתא
דאינון בגרמייהו ייתון נדבתא
[שבעצמם יביאו נדבותיהם] וכדכתיב
כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' וְהָבִי
וְכֶסֶף וְנִחֲשֶׁת. והא דקאמר קחו
מאתכם, כלומר כל חד וחד בגרמיה
יסב תרומת ה'. ומשום הכי אמר לְכַפֵּר
עַל-נַפְשֹׁתֵיכֶם לְכַפְּרָא עַל חוּבָא
דעגלא.

וְעֲדִין צְרִיךְ עִיוּן, לפי המובא
בתנחומא (במדבר, נשא) אָמַר רַבִּי
שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן, בְּשַׁעַה שֶׁבָרָא
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, נִתְאַוָּה
שְׂיָהָא לוֹ דִּירָה בְּתַתְּוֹנִים כְּמוֹ שְׂשִׁי
בְּעֲלִיוֹנִים.

נמצאנו למדים ממדרש זה שהמשכן
לאו כפָּרָה הוא על מעשה העגל, אלא

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֶה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.
שהם היפך הציווי.

ואשר על כן הדגיש הכתוב לומר
אַלְהֵם, שהוא כנוטריקון אלה הם.
והוא לשם הדגשת יתר. וכאומרו
אלה הם בציווי, ולא אלה אֱלֹהֵיךָ
יִשְׂרָאֵל שהם היפך הציווי.

וכן באמרו אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים, ציום על
השבת שהיא תיקון למעשה העגל
וכדאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן
כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד
ע"ז כדור אנוש מוחלין לו שנאמר
{ישעיה נב-ב} אשרי אנוש יעשה זאת
וגו' שומר שבת מחללו אל תקרי
מחללו אלא מחול לו. (שבת קיח.)

ובאמרו זֶה הַדְּבָרִי אֲשֶׁר-צִוָּה ה'
לְאֹמְרֵי (לה, ד'), ציום על המשכן שגם
הוא תיקון וכפרה על מעשה העגל,
כנ"ל.

ועל דרך הצח יֹאמֶר, ויִקְהַל
בגימטריה 152 עם הכולל, ומספר
האותיות שנאמרו כאן לגבי השבת
בהקהל הוא גם 152.

ולעומקו ש מקרא יש לומר דאלו
ואלו דברי אלקים חיים. הקב"ה
נתאוה להשרות שכינתו במשכן
מששת ימי בראשית. וכבר כמעט
שהורידה משה רבינו לארץ, והנה
חטאו בעגל. מיד צוה הקב"ה על
הנדבה למשכן, לכפר על מעשה העגל
ולא לעכב עוד את השראת השכינה
במשכן כפי שנתאוה הקב"ה מִתְחִילָתָה
הבריאה.

ויֹאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-
צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּם (לה, א')

לכאורה, אֲלֵהֶם, ואֱלֹהֵי הַדְּבָרִים,
נראים כמיותרים. שהרי הקהיל אַת-
כָּל-עַדְתַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וממילא יודעים
אנו כי מדבר הוא אליהם. וכן מדוע
יקדים לומר אלה הדברים, והרי יכול
להתחיל מיד בציווי עצמו. כגון:
ויִקְהַל מֹשֶׁה אֶת-כָּל-עַדְתַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
ויֹאמֶר שְׁשֵׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וגו'.

ולעומקו של מקרא יש לומר שבא
הכתוב להדגיש, ולומר אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-צִוָּה ה', והם כנגד מה
שאמרו במעשה העגל, אֱלֹהֵי אֱלֹהֵיךָ

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

אַלֶּה הדברים כנגד **אַלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל**, כנאמר לעיל,

ומה שנאמר **זֶה הַדְּבָר**, הוא כנגד מה שאמרו לאהרן קום עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים וגו' **פִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יַדְעֵנוּ מֶה-הָיָה לּוֹ** (לב, א').

ובמשכן שנאמר בו והיה המשכן **אחד**, נאמר בלשון **יחיד**, **זֶה הַדְּבָר**, ובשבת שיש בה **ריבוי** פרטי מלאכות אמר **אַלֶּה** בלשון רבים.

ובא הכתוב להדגיש כי לא יהיה **זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ** עילה לע"ז, ח"ו, אלא אדרבה, יהיה **זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ** עילה ל-**זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה ה'**, לעשיית המשכן ולהשראת השכינה.

ישׁוּת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכֶה (לה, ב') יש ליתן טעם לאמרו **תַּעֲשֶׂה** ולא **תַּעֲשֶׂה**.

ופירש אוה"ח הק': או ירצה הכתוב לאסור מלאכת שבת **בין על ידי עצמו** **בין על ידי גוי**, והוא אומרו **ישׁוּת יָמִים תַּעֲשֶׂה** בציר"י תחת התי"ו

וכפירוש רש"י שלא תדחה שבת משום המשכן.

ולכא מילתא דלא רמיזא באורייתא.

ויקְהַל בגימטרי' קטנה **שָׁבַע**. שהקהילם להזהירם על השבת.

ויקְהַל מֹשֶׁה בגימטרי' קטנה **אָחַד**, שהקהילם לזרזם על המשכן שנאמר בו **וְהָיָה הַמְּשָׁכָן אָחַד**.

וכן **הַמְּשָׁכָן** בגימטרי' קטנה **אָחַד**, גם הוא רמז לאמרו **וְהָיָה הַמְּשָׁכָן אָחַד**.

ובשימת לב יש ליתן טעם לשינוי הלשון. שבציווי השבת אמר **אַלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-צִוָּה ה'**, ובציווי המשכן אמר **זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה ה'**.

ולעומקו של מקרא יש לומר **שְׁאֵלוּ** שתי הלשונות גם יחד הן תיקון **למעשה העגל**.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

בקלקול מה כתיב **וַיִּקְהַל** הָעָם עַל
אַהֲרֹן וְגו'. ובתיקון כתיב **וַיִּקְהַל** מֹשֶׁה
אֶת-כָּל-עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

**וַיִּקְהַל מֹשֶׁה. שְׁשַׁת יָמִים וְגו', קָחוּ
מֵאֲתֵכֶם תְּרוּמָה וְגו'.**
(לה, א-ה')

יש ליתן טעם מדוע בתחילת פרשת
כי תשא [לא, יב] צוה על השבת
לאחר ציווי המשכן, ובפרשת
ויקהל ציוה על השבת לפני **מלאכת
המשכן**. וי"ל שבזה ירמוז על
תוספת שבת לפני **הוא**.
שישבות ממלאכת המשכן לפני השבת
ולאחריה.

**לֹא-תִבְעְרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם
בְּיוֹם הַשַּׁבָּת** (לה, ג')

על דרך הרמז והצח, מאי לא
תִבְעְרוּ, לא תִבְעְרוּ מן העולם את
האש-קִדְשׁ של עבודת ה'. שיכול
לחשוב מכיון ששובת מכל וכל, ישבות
גם מההתלהבות של אש קדש, לכן

פירוש תהיה נעשית, אבל ביום
השביעי אפילו על ידי אחרים אין לך
לעשות, וזה כהאומר אמירה לגוי
אסורה דבר תורה (מכילתא פ' בא).

ולעומקו של מקרא יאמר, שיכוון
בזה לזוה"ק המובא לעיל (ויקהל ר"ג
ע"א) **לְבַתֵּר** [לאחר מעשה העגל]
דְּמִיתוּ אֵינֹן דְּמִיתוּ, פְּנִישׁ מֹשֶׁה לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדֵיהֶוּ [ללא הערב רב],
וַיִּהְיֶה לֹוֹן שַׁבָּת **כְּמִלְקַדְמִין**
[כבתחילה, כאשר נתן בהיות הערב
רב].

ובאמרו **שְׁשַׁת יָמִים כְּמִלְקַדְמִין**
יכוון לששת ימי בראשית. וכשם
שבששת ימי הבריאה נעשתה מלאכת
הבריאה על ידי הקב"ה ולא ע"י
אדם, כן ציותה התורה לשבות
ממלאכה גם אם לא נעשתה ע"י האדם
אלא ע"י זולתו.

**וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת-כָּל-עַדְתְּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל.**

ועל דרך הרמז, ירמוז על תשובת
המשקל. במה שקלקלו בזה יתקנו.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ומי בכסף כגון שצריך לתקן כיסופיו לה'.

מי בנחושת כגון שצריך לתקן עקשות שהיתה בו כנחוששתו.

ומי בחח וכגון שצריך לתקן ליצנות של חוכא ואיטלולא.

ומי בנזם וכגון שצריך לתקן במידותיו שלא יהיה "אין תוכו כברו". ככתוב נזם זהב באף חזיר. ומי בטבעת כגון שצריך לתקן את הרגליו הלא טובים שהפכו בו כבר לטבע.

ומי בכומז, וכפירוש רש"י שם.

כל אחד לפי תיקונו המציא לו הקב"ה את אותו הדבר כדי שיביא ויתכפר לו.

ועל דרך הרמז והמוסר יאמר, כל הרוצה לתקן קלקוליו, אין צריך לחפש סביבותיו, אלא בתוך תוכי כליו ימצאו תיקוניו עת אשר יבעיו מצפוניו.

וכן ירמזון לכך הטעמים: וְכָל-אִישׁ בַּטֶּעַם גְּרִשִּׁים, לומר הרוצה לגרש את קלקוליו, הרי בתוך תוכו נמצאו כוחותיו. וזה אשר נכתב: נִמְצָא אֱתֹו.

אמר לא-תִּבְעֶרְוּ אִישׁ. לא תבערוה מכם.

וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִמְצָא אֱתֹו תִּקְלָת וְאֶרְגָּמֶן וְכו' הִבִּיאוּ (לה, כג')

יש לשאול מה ת"ל אֲשֶׁר נִמְצָא אֱתֹו, וכי יביא אם לא נמצא אתו, ומה בא ללמדנו.

ויש לומר שכל אחד הביא לפי מה שהקב"ה המציא לו, לפי מה שצריך לתקן באותו ענין. לכן נאמר וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֱתֹו, הִבִּיאוּ.

ואשר על כן יאמר על דרך הדרש והמוסר: כל אחד הביא לפי מה שהקב"ה המציא לו, לפי מה שצריך לתקן באותו ענין:

מי בתחש כגון רוח התרברבות שהיתה לו.

ומי בשטים כגון שצריך לתקן רוח שטות שהיתה לו.

מי בזהב כגון שצריך לתקן תאוות הממון שכן זהב נוטריקון זה הַב.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וכך תקרא: וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר הֵבִיאוּ
תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכו' - נִמְצָא אֹתוֹ,
לומר לך שהקב"ה נִמְצָא אֹתוֹ, מאחר
ועשה תשובה שלימה על ידי זה
שהביא מה שהביא למשכן. ובזה
שתקן עצמו, על ידי כך הקב"ה
נִמְצָא אֹתוֹ, ובזה מתקיים באדם
המביא בפרט, ובכל המביאים בכלל:
וְשִׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.

וְעָשָׂה בְּצִלָּאֵל וְאַהֲלִיָּאֵב וְכָל אִישׁ
חָכֵם לֵב אֲשֶׁר נָתַן ה' חָכְמָה
וְתְבוּנָה בְּהֵמָה וּגּו' (לו, א')

יש ליתן טעם מדוע אמר חֲכָמָה
וְתְבוּנָה בְּהֵמָה, ולא בְּהֵם.

ועל דרך הרמז והצח יש לומר, אל
תקרי בְּהֵמָה אלא בְּהֵמָה. כאן רמזה
התורה על החכמה והתבונה אשר
תבדיל בין האדם ובין הבהמה. שאם
חכמה ותבונה בו הרי הוא אדם. ואם
אין חכמה ותבונה בו הרי הוא
בְּהֵמָה.

ובשימת לב, נִמְצָא אֹתוֹ מוטעמים
בטעמים של מונח רביעי. רביעי
מלשון רובץ [ע' וצ' מתחלפות],
ככתוב: לפתח חטאת רובץ. וכאמרו
שחטאו מונח ורובץ לפתחו עד
שיגרשנו. וכן כליו אתם יוכל לתקן
קלקוליו מונחים ורובצים אצלו. רק
לעוררם הוא צריך ולהביאם בית ה'.
וכן רמזו הכתוב באמרו: הֵבִיאוּ.
ככתוב (שמות כג, יט'): רֹאשִׁית בְּפֹרֵי
אֲדָמָתְךָ תְּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ. ויִדְרֹשׁ:
יצר הרע אשר נכנס באדם מראשית
היולדו, בביכורי ימיו, יָבִיא בֵּית ה'
אֱלֹהֵינוּ לְשַׁעֲבָדוֹ לַקְדוּשָׁה.

וזה שנאמר בסיפא דקרא לֹא תִבְשַׁל
גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ, ויִדְרֹשׁ: לֹא-תִבְשַׁל
גְּדֵי הַנִּמְשָׁל לִיצַר הַטּוֹב, יחד עם יצר
הרע הוא החטאת הרובץ לפתח אִמּוֹ.
ויהיה חל"ב כעין נוטריקון לפתח
חטאת רובץ. וזהו שכתוב בַּחֲלָב אִמּוֹ.

ועל דרך תמימות הדרש והמוסר,
נאמר לעומקו של מקרא בדרך של
סרסוה ודרשהו: אל תקרא וְכָל-אִישׁ
אֲשֶׁר-נִמְצָא אֹתוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכו'
הֵבִיאוּ (לה, כג') אלא סרסוה ודרשהו

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

שאם יחזור בו הרשע מרשעותו יכנס
מיד אצל הקדוש ב"ה, והיינו דאמר
ריש לקיש בא ליטהר מסייעים אותו.

דרשת זימ וְהוֹתֵר

וְהַמְלֵאכָה הִיְתָה זִימ לְכָל-
הַמְלֵאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר.
(לו, ז')

יש ליתן טעם לְאָמְרוּ זִימ וְהוֹתֵר.
שהרי זִימ וְהוֹתֵר נראים כרתרי
דסתרי.

שכן באמרו וְהַמְלֵאכָה הִיְתָה זִימ
יתכוון הכתוב להגבלה ומידה, שאין
לעבור אותה, וכן שהספיקו כל
הנדבות בדיוק לְכָל-הַמְלֵאכָה לַעֲשׂוֹת
אֹתָהּ. ולא נותר דבר מיותר.

ובאמרו וְהוֹתֵר, יתכוון הכתוב
לכאורה היפך הדברים. שהנדבות היו
יותר ממה שהיו צריכים, מְעַבֵּר

וְהֵם הִבְיִאוּ אֵלָיו עוֹד נִדְבָה בְּבִקֵּר
בְּבִקֵּר. (לו, ג')

נאמר במשכן בְּבִקֵּר וְנֹאמֵר
בְּמִן בְּבִקֵּר בְּבִקֵּר. ללמד על הַפֶּרֶת
הטוב להקב"ה שזן ומפרנס אותם במן.
וכשם שבמן לא טרחו, ורק לקטוהו
בבקר בבקר, כן הודיעו בזה כי זהבם
וכל אשר להם אינו שלהם וכאמרם כי
ממך הכל, ומידך נתנו לך.

ועל דרך הסוד, המילה וְהֵם תרמוז
על שם קדש מע"ב שמות, [לפי
השיטה השלישית במובא בגליון לפ'
בשלח]. הוא המלאך הממונה לסייע
להם להביא נדבתם בזריות הראויה,
כפי שאמרו הבא ליטהר מסייעין
אותו. לכן נאמר וְהֵם הִבְיִאוּ אֵלָיו וגו'.

וכן מובא במסכת שבת (קד.). דָּרְשׁוּ
תינוקות של בית רבן מ"ט כרעיה
דקו"ף תלויה, מדוע רגל האות קוף
תלויה ואינה נוגעת בגגה, כי האות
קוף תוֹרָה על קְדוּשׁ והאות ריש תוֹרָה
על רְשָׁע, דאי הדר ביה ליעול בהך,

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ועל דרך הסוד יאמר, ש"והמלאכה
קנתה דים"ז זו מידת הדין והאמת.
והוא כגבול אשר שם הקב"ה לים,
והוא מידת ההגבלה והצמצום, והוא
מידת הגבורה, **שאמר לעולמו די.**

וה"והותר"ז היא הנהגת הרחמים
והחסד, הנובעת מתוך הגבולות.
והרצון והכיסופים של האדם לעשות
יותר ממה שנצטווה, זו **התערותא**
דלתתא להיות בשפע מעבר לגבולות,
ואשר בהיותה כזו היא אכן מורידה את
השפע בהתערותה דלעילא, להיות
במידה, וכפי שאמרו **במידה שאדם**
מודד מודדים לו.

והיא ה"ו" של המילה **והותר**. וכמים
הפנים לפנים, ומידה טובה מרובה,
כשם שהאדם נוהג כלפי השכינה
בכיסופים של והותר, כן השכינה
הקדושה **משפיעה על הדים שבאדם**
רוח חסד ורחמים, לפי מה שזקוק לו.

ועוד על דרך הסוד, יש לומר, ככל
שהקב"ה מלוא כל הארץ כבודו, בלי
גבול ותכלית, והוא ה"והותר" של
הבריאה כולה, כן צריכים אנו לסוד
ההגבלה והצמצום כדי להוריד השפע
מה"והותר" ל"דים" שהוא עולמו של
האדם, כנשמתו המוגבלת והמצומצמת
בגופו.

להגבלה ומידה, ונתרו יתירות על כל
מה שהיו צריכים.

וכן שואל האוה"ח הק', אם דים לא
הותר אם הותר לא דים. ואשר על כן
פ' אוה"ח הק' שני פירושים.

האחד, שמתוך חיבת הקדש לישראל
היה נס **במשכן עצמו**, וה"והותר" מה
שהותרו, **נבלע** בתוך ה"דים".

ולפירושו השני שמתוך חיבת בני
ישראל היה הנס ביד **המביאים**
עצמם, וה"והותר" שהותרו **נהיה**
"דים" פגדם.

ולעומקו של מקרא יש לחדד את
ההבדל בין שני הפירושים. לפירושו
הראשון ה"והותר" נבלע במשכן בעת
העשייה, ולפירושו השני ה"והותר"
נבלע ב"דים" בעת **ההבאה**.

והנראה לומר שהוצרך לשני
הפירושים להודיע חיבת הקדש לבניו,
לא להשיב פניהם ריקם. **ואשר על כן**
יש לומר, בדבר **הנראה** לעיניהם
במוחש, יהיה הנס **במשכן** בעת
העשייה. ובדבר **שאינו נראה** לעיניהם
יהיה הנס **בעת ההבאה**.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

אך נשמתו מגעת עד כסא הכבוד. ולכן "דים" יורה על גופו, וה"והותר" יורה על נשמתו. שיתרה היא על גופו להשיג השגות עליונות בטהרתה.

והוא נס הבריאה כמובא באוה"ח הק' שה"והותר" נבלע ב"דים". כן הנשמה כביכול כאילו נבלעת בגוף.

ועוד ירמוז על הנשמה היתרה בשבת, כאשר ישבות האדם בשבת ויקיים "דים", תאיר בו הנשמה היתירה של "והותר".

וְכָל-חֲכָם-לֵב בְּכֶם יָבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת
כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה [לה, י']

בפשט הכתוב יכוון למלאכת המשכן. אך לעומקו של מקרא יכוון הכתוב לכל אחד מישראל אשר נדבה רוחו להיות משכן לשכינה הק', והוא הנקרא חֲכָם-לֵב. וכמאמר שלמה המלך ע"ה [משלי י, ח'] חֲכָם-לֵב יִקַּח מִצְוֹת. כן תעיד התורה עליו: וְכָל-חֲכָם-לֵב בְּכֶם יָבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה.

והוא סוד המדרש המובא לעיל נְתַאֲוָה הַקֵּב"ה שְׂיֵהָ לֹו דִיָּהּ בְּתַתּוֹנִים כְּמוֹ שְׂיֵשׁ בְּעֲלִיּוֹנִים. להיות ה"והותר" שוכן בתוך ה"דִים".

ועוד יש להרחיב ולומר: מידת המלאכה היא כמידת הדין, שהוא בגבול ותכלית, אשר ממנה תוצאות חיים להעניק השפע ברחמים מעבר לגבולות, והוא הסוד של לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין. שורת הדין היא ה"דִים", והלְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין הוא ה"והותר".

והוא הצירוף של א-ל שד"י. שד"י שאמר לעולמו די, שיש בהם דיוק וגבול ותכלית, ואין להותיר ואין להחסיר, כֵּה"דִים", והמידה א-ל היא מידת החסד אשר היא בלא גבול ותכלית, כֵּה"והותר". הנשפע עלינו ע"י העתרת התערותא דלתתא,

וזו אשר היתה תכלית המשכן, שע"י המלאכה "דים" היה שפע שכינה הקדושה של "והותר".

ועל דרך הרמז יש לומר, שהמשכן הוא דוגמת העולם. והאדם הוא עולם קטן. וכן באדם, גופו נמצא בהגבלה,

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

יש ליתן טעם לכל הקצוות של הפרשה, בבריח התיכון, וביריעות בקצה החוברת, ובכפרת על שתי קצותיו ובאפוד וכו'. וכן יש לעיין בכל אותן מקומות שנאמר בהם והיה המשכן אחד. ונראה כתרתי דסתרי שהקב"ה ציוה לעשות בקצוות, ומצד שני ציוה לאחד הכל שיהיה מקשה אחת.

ובשימת לב עניין אחד לכולם. והבריח התיכון יוכיח שהוא מן הקצה אל הקצה והיה המשכן אחד. שהמשכן הוא משכן לשכינה הקדושה ואצל הקב"ה הכל אחד ואף כי הם ו' קצוות למעלה ולמטה וארבע הרוחות, הכל אחד כי לית אתר פנוי מיניה. והאחדות כוללת הכל, מן הקצה אל הקצה. לכן ציוה קצה וציוה אחדות לומר שהכל מקשה אחת. ואולי לכן כתיב קצוות וקרינן קצות. שהם ו' קצוות כדלעיל וכמובא בספרים הקדושים.

רמזי המשכן וכליו לגבי קומת האדם, הגשמית והרוחנית.

ויעש בריחי עצי שטים חמישה. חמישה כנגד נר"ן ח"י, חמשת חלקי

את-המשכן את-אֶהְלוּ ואת-מִכְסְּהוּ
את-קַרְסִיו ואת-קַרְשָׁיו את-בְּרִיתוֹ
את-עַמֻּדָיו ואת-אֲדָנָיו. [לה"א]

את-בְּרִיתוֹ. בְּרִיתוֹ כתיב. ללא יו"ד. וכאמר בריח "ו". והוא רמז לבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, ונרמז ב"ו", שהיא כנגד "ו" משם הוי"ה ב"ה והיא כנגד התפארת המחברת שמים וארץ, מקצה אל קצה מכתר עליון שבאצילות אל כתר תחתון שבעולם העשייה, מאהי"ה לאדנות ומאדנות לאהי"ה דרך הוא"ו של ההוי"ה.

ועוד ירמוז באמר בריחו לריח ניחוח שלו. והוא הנחת רוח כפירש"י שאמרתי ונעשה רצוני.

ועוד ירמוז למלך המשיח שנאמר עליו וְהָרִיחוּ בְּיָהּ יְהוָה [ישעי' יא,ג] ומתי ימלוך עלינו, כאשר הבריח התיכון יחבר כל הקצוות של המצפים לישועה בב"א.

ויעש את-הבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן לְבֵרֶחַ
בְּתוֹךְ הַקַּרְשִׁים מִן-הַקֶּצֶה אֶל-
הַקֶּצֶה (לו,לג)

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

**וַיִּצַק לֹו אַרְבַּע טַבְּעוֹת זָהָב עַל
אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וְשָׁתִי טַבְּעוֹת עַל-
צִלְעוֹ הָאַחַת וְשָׁתִי טַבְּעוֹת עַל-
צִלְעוֹ הַשְּׁנִיָּת (לז,ג)**

על ארבע פעמותיו. הם צעדיו של האדם בעוה"ז. והזכיר ארבע שע"י צעדיו – פעמיו, יצעד בכל ארבע עולמות, אצילות בריאה יצירה עשייה. וכשם שאמרו במסכת ברכות [דף ד עמ ב'] אליהו בארבע. וכוונת הגמרא שמיכאל עושה שליחות בוראו בפריחה ובעיפה אחת, וגבריאל בשתים ואליהו בארבע. ופירש שם המהרש"א שמיכאל שהוא חסד עושה שליחות החסד בעיפה אחת. וגבריאל שהוא דין וגבורה יעשה שליחותו בשתי עיפות, אולי ישוב האדם בינתיים בתשובה וינחם השם. ואליהו בארבע, ואע"ג דעתה הוא כמלאך אך בהיותו בשר ודם היה מורכב מארבע יסודות של מים עפר אש ורוח, ולכן משום כובד היסודות שמהם הוא מורכב, כל עיפותיו בארבע פריחות. עד כאן הסבר המהרש"א.

ולעומקו של מקרא יש ליתן נֶפֶךְ ולהטעים, שהרי עתיד הוא אליהו להתגלות שנית בגוף עם משיח צדקנו

הנפש רוח נשמה חיה יחידה. בריחי, בתרגום עברי. שהנשמה על חמשת חלקיה, תפקידה לעבור מעולם עליון אל העוה"ז להכנס בגוף ואחרי מילוי תפקידה לעבור לעוה"ב. וזהו מן הקצה אל הקצה.

הארון. הארון כתיב. בהיפוך אותיות נרא"ה. והוא כנגד הנשמה שרואה ואינה נראית וכמו שאמרו במס' ברכות [דף י.] מה הקב"ה רואה ואינו נראה אף הנשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה נמצא בחזרי חזרים אף הנשמה נמצאת בחזרי חזרים. עי"ש. וכן בהיפוך אותיות אהר"ן. הוא כנגד האדם הנרא"ה לפני ה' והמשמש בקדש בעוה"ז ככהן גדול לפני הקב"ה. ושני הכרובים הם כנגד שני המלאכים המלוים לו לאדם. וכשהוא עושה רצונו ית' פניהם איש אל אחיו, והאדם בתווך. ואם לאו, ח"ו, הופכים הם פניהם ממנו. ועל כן צריך האר"ן להיות מצופה זהב מבית ומחוץ, שיהיה תוכו כברו, וכאמרם ז"ל, לעולם יהיה אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, והזר זהב סביב הוא הזר שקבלו באמרם נעשה ונשמע, הוא זרו של כל אדם המקבל מדי יום מלכות שמים שלימה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

על צלעו השנית. להזכיר צליעתו של יעקב אבינו "והוא צולע על ירכו", לאחר ששר עם המלאך ונגע בכף ירכו ולא יתגאה בלימודו.

וַיְהִי הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה.
(לז, ט')

פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה הם ידיו של האדם הנישאות בתפילה כלפי מעלה, והם על הארון שהתפילה הנרצית היא תפילה מתוך תורה, והם כמקשה אחת עם הכפרת, שכפרה על עוונותיו ותפילה הן מקשה אחת. ויהיה מצופה מבית ומחוץ שתוכו כברו, וזה הוא תלמיד הגון, ולוחות ושברי לוחות מונחים בארון, לוחות הן הפשט ושבריהן הן העיון שמשבר עצמו על הלימוד, והן מונחות בארון וכאמרם כמונח בכיסיה.

השלחן. השולחן כנגד הפרנסה והגשמיות, ובקומת האדם בא לרמז על בריאות גופו לחזקו בעבודת ה'. היפוך אותיות **שלחן** הוא **נחלש**. שבטבע ברייתו של האדם נוצר הוא עם חולשה

בתחיית המתים, ולכן יש בו עדיין ארבע יסודות אלו.

ועוד יש לומר כי לעתים נשלח אליהו לחסד ורחמים ולעתים לדין וגבורה כגון כשהוא מלאך הברית, למי שנוטר הברית הרי חסד ולמי שלא ר"ל הרי דין וגבורה. ולכן ביותר צריך לעכבו לעתים, אולי ישוב האדם וינחם ה'.

וזוה שרמז כאן על ארבע פעמותיו. שהארון, כנשמה שנראית ואינה נראית, וכן ארון אינו מן המידה, כן אליהו נראה ואינו נראה, ולעתים אינו מן המידה. ובדיו יהיו על ארבע פעמותיו. כן בדיו של האדם הם מידותיו כפי שנאמר מידו בד, הם יעטרו את ארבע פעמותיו של אליהו הנביא עת יתגלה ויבוא עם גואל צדק לא לדין וגבורה אלא לחסד ולרחמים, לבשרנו בשורות טובות ישועות ונחמות לעולמים בב"א.

על צלעו האחת. להזכיר צלעו שממנו לוקחה האשה, שהיא כעזר כנגדו לישיב לעסוק בתורה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

בכל יום, כן כדי לקיים את הלימוד צריך שיהיה כפתורא המחזקו בלימוד, והוא האוכל הרוחני לנשמתו.

וכן הכפתור הוא עגול כהלימוד שחוזר חלילה עוד ועוד. ולכן נקרא חזור, כנ"ל. ולכן נקרא כפתור ופרח, שכן דרכו של הפרח לגדול בעיגול, ולחזור ולגדול עוד ועוד. **ופרח** תרג' **שושן**. רמז לשושנה בין החוחים כן רעיית, תורתי תמתי בין הבנות, בין החכמות. שרק בחכמת התורה החזרה והשינון מקיימה. ועל זה נאמר רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה.

ושלשה גביעים משוקדים, כנגד שלשת חלקי הנשמה, נפש רוח נשמה, משני צדי המנורה, מימין הוא צד **החסד**, ומשמאל הוא צד **הגבורה**, ובאמצעי שהוא כנגד **היסוד** העולה עם התפארת עד הכתר העליון. שם **ארבעה** גביעים כנגד חלק רביעי עליון של הנשמה, הוא הנקרא **חי"ה**, העולה עד הכתר העליון, שם השלהבת עולה מאליה, כנגד החלק העליון **החמישי** של הנשמה הנקרא נשמה לנשמה היא **יחידה**, היא המאירה בכל העולמות והמקשרת את האדם לכסא הכבוד.

גשמית ורוחנית, וצריך שיהיה כל מאכלו לשם שמים כדי **שיתחזק** גם בגשמיות וגם ברוחניות. ועליו י"ב לחם הפנים, שיאמר אדם **אין הדבר תלוי אלא ב"י**. לכן נאמר לפני תמיד.

וכשמאריך על שולחנו יראה לו כאילו יושב לפני המלך. שנאמר לחם **הפנים לפני תמיד**. ועוד, שייראה בעיניו שגם באכלו לחם על שולחנו כאילו הוא נמצא **לפני ולפנים**.

המנורה. כנגד לבו ומחשבתו של האדם. **ככר**. כנגד לבו. **כפתוריה** ו**פרחיה**. כנגד חידושי תורה שהם כפתור ופרח לפני הקב"ה. **ירכה**. מלשון הכרה. שעל ידי הלימוד תורה הוא מכיר את מי שאמר והיה העולם. ומי שאמר והיה העולם יכיר לתת לו פי שניים, על כל חידוש וחידוש. **וקנה**. הוא קנין התורה שלו, ולכן כל הקנים הם במקשה אחת על ידי כפתור, המתורגם **תזור**. והוא מלשון חזרה ושינון של הלימוד.

ועוד י"ל, **כפתור** מלשון כמו פתורא. תרגום של שולחן, ויהיה כפתורא כשולחן. מה שולחנו של אדם מקיימו במזון שאוכל עליו וחוזר על אכילתו

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

במזבח העולה כדלקמן שהוא כנגד תשובה וכפרה אין מידה ותכלית, **שצריך כל ימיו להיות בתשובה**. ולכן אמרו זה **[מזבח העולה] אין לו גג**.

מזבח העולה, הוא כנגד שבירת לבו ומידותיו על חטאיו. ובוזה יעלה כקרבן מעלה מעלה. ולכן, **מזבח העולה הוא כקומת האדם שלש אמות קומתו**, והאש שעליו כנגד ראשו של האדם שמעל ג' אמות. **וחמש אמות רחבו וארכו**, כנגד נר"ן ח"י. וכולו **נחשת** כנגד יצר הרע הנקרא נחש. ויעש לו **מִכְבֵּר** שירמוז על כך שתמיד יהיה מול עיניו מה שעשה **מִכְבֵּר הימים**. כעין חטאתי נגדי תמיד. ועל ידי כך יפיל ברשת את היצר הרע, וזה שנצטוינו לעשות מתחת הכרכב **מעשה רשת נחשת**.

וכרכוב הוא מקום הילוך הכהנים, שדשים ברגליהם את הכרכוב, עד שנעשה כמרכבה להם, וכן האדם יהיה ככהן הגדול הדש בעקביו בלי סוף את מה שכבר עשה, ועל ידי כך יהיה **המכבר שעשה כבר**, **מרכבה** אליו, אל

ואת כל כליה, כן יזכה להיות נשמתו בכל הִיכָלֶיךָ, היכלות של אור וזהב טהור. **עשה אותה**, כן עשה אותה את נשמתו הטהורה. ועל כן כתוב **משוקדים, ששוקד על נשמתו** לשמרה בטהרה.

מזבח הקטרת. ירמוז על דרך עבודת ה'. וקומתו אמה על אמה ברום שתי אמות. ואילו קומת האדם היא אמה על אמה ברום **שלוש אמות**, מלבד ראשו. מלמד שעבודת האדם היא לכוף ראשו וגופו עד שתי אמות השתחוויה.

ממנו קרנותיו, קרני הוד של עבודתו הם ממנו, כפי עבודתו. **ויצף, צריך לצפות גגו** זהב, גגו הוא ראשו, ותכליתו להיות צופה כלפי מעלה.

וקירותיו זהב, שנאמר [ירמיהו] קירות לבי הומה לי לבי. ואמרו חז"ל [מובא ברש"י] זה היה לו גג, אבל מזבח העולה לא היה לו גג. וירמוז הדבר **שההשתחויות יש להן גג**, ואין להשתחוות יותר ממה שאמרו חז"ל, שתיים תחילה וסוף במגן אברהם ושתיים תחילה וסוף במודים. אבל

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

נבוב **לחת** בהיפוך הכתב הוא **תחל** **בובן**. שתמיד **תחל במעשיך בהבנה**. ואם לא כן תהיה נבוב ללא הבנה. וזה הכונה עשה אותו. אתו כתיב, **בלי וו**, עשה אתו. זה העושה את עצמו.

עצי שטים, שמכפר על העבירה שבאה מן השטות, **רבוע**, מלשון בוער. שהשטות בוער בעצמתיו. וכנגד בעירה של העבירה, **אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה**. ולכן היה המזבח נבוב לוחות, שתחת השטות שבאה מאין הבנה, תחל בו ההבנה לחזרה בתשובה. כאשר תקנו לנו חז"ל לומר בברכת התשובה שהיא כנגד הספירה של הבינה: השיבנו אבינו לתורתך. ושמא יש לומר שעל כן שנה התנא בלוחות נבוב **בהר** שכן כתוב במעשה המזבח נבוב **לחת תעשה אתו פאָשֶׁר הָרָאָה אֶתְךָ בְּהָר, ולמד לחת לחת בג"ש. לחת הברית ולחת המזבח.**

ואת כל כליו: הם כלי עבודת האדם בתשובתו. **הסירת**, כנגד מה שהסיר אותו מזרדך השם. ותרגום סירותיו הוא פסכתרוותיה. והוא נוטריקון פה סך תורתו. שבמקום שהפה יהיה סח תורתו, הפה **סך** תורתו. סך מלשון

האדם. **והכרכב** היה מצויר, והוא כנגד גאותו המצוירת בדמיונו. ותרגום הכרכב **סובביה**, שיזהר מגאותו שתמיד **מסובבתו**.

ועוד י"ל, אל תקרא פְּרָכְבוּ, אלא פְּרָכְבוּ. ככתוב אשירה לה' כי **גאה גאה**, סוס ורכבו רמה בים. וע"י כך יצליח לרמות את יצרו הרע [לרמות תרתי משמע, לסובבו בכחש ולזרקו] בים התורה. וזהו **רמה בים**.

ונקרא מזבח, כאמור במעשה העגל באהרון **ויבן אהרון מזבח לפניו**, שהבין אהרון מהזבוח לפניו, כן גם כאן הזבוח לפניו הוא יצר הרע שזובחו האדם על ידי עולתו.

ונאמר במזבח **נבוב לחת**. [נבוב לחת **תעשה אתו פאָשֶׁר הָרָאָה אֶתְךָ בְּהָר פֶּן יַעֲשֶׂן**]. ואמרו במשנה במסכת שבת קד. שהלוחות אשר הוריד משה מן ההר, היו בהן מעשה נסים. שנראה הכתב משני עבריו. כגון: **נבוב – בובן**. וסוד הדבר נראה לומר שבעבר השני שהיה נקרא משמאל לימין, לא ככתב ראי, היה לו גם מובן על פי הסוד. ומובנו כאן הוא **בובן**. בו-בן. בו בינה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

בתשובה, כעין מה שאמרו חובותיו
נהפכים לו לזכויות.

ואת הכיור ואת כנו.

יש ליתן טעם מדוע הזכיר הכתוב
תמיד את הכיור לחוד ואת כנו לחוד,
ושניהם תמיד יחד.

ועוד יש ליתן טעם מדוע יזכיר את
הכיור בסוף מעשה המשכן.

ויש לומר כי תכלית המשכן היא
השראת השכינה בו. ועל זה ירמוז
הכיור, שתכלית כנו היא הכיור
המחזיק את המים שהם משולים
לתורה ולהשראת השכינה. וכן תכלית
האדם, להשרות בגופו השכינה
הקדושה. **ושניהם יחד וכל אחד
לחוד.** שאם ח"ו לא ישקה עצמו במי
תורה ישאר גופו ללא תכלית רוחנית.
וכל חייו יהיו בהכנה לרוחניות.

וזוה ירמוז בשם כנו, שיכין עצמו כל
חייו להיות מחובר יחד עם המים
שבכיור. והכיור הוא הציור הרוחני
של נשמתו. ועל פי הדברים האלה
יובנו דברי האבן עזרא בפרשתנו:

סכר וסגר. לשון מסך. והסירות יהיה
הכלי שיחזירו למוטב. שיהיה סח
תורתו.

יעים, כנגד מה שהועם זהבו על ידי
העבירה [וכן באיכה איכה יועם זהב],
והכוונה למה שנחלש אש הקדש שלו
להיות גחלים עוממות. כנגד זה צריך
ללבות את האש בלב יוקד להקב"ה.
ותרגום של יעים **מגרופיתא. כנגד מה
שגרפהו לעבירה,** זה הכלי לגורפו
אל המצוה.

מזרקות, כנגד כל מה שזרק את
הקדש מאחרי גוו, יזרוק עצמו אל
הקדש.

מזלגות כנגד מה שהיה ראוי שיזלגו
עיניו דמעות על מעשיו הלא טובים, כן
יזלגו עיניו דמעות מאושר השיבה.

המחתות, כנגד כל מה שהוריד אותו
מטה מטה. לשון נחת ותחתיו. צריך
לחתור התירה **מתחת** כסא הכבוד.
ותרגום מחתות הוא **צינוריתא.** שצנור
הוא לשון **רצון,** ויכון **רצונו לרצון
הבורא** כדאמרו בפרקי אבות, עשה
רצונו כרצונך. והוא התיקון **למחתא.**

כל כליו עשה נחשת. שמכל מה
שנחלש מהם, **מהם** עשה נחשתן
לשון חוזק. **מזה גופא התחזק בחזרתו**

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

שתהיה טהרתו של האדם בכל המראות אשר התראה בהם לעבירה, ואשר צבאו פתח אהל מועד לעמוד על נפשן, בזה גופא תהיה טהרתו כאשר יראה לנגד עיניו תשובתו. כעין חטאתי נגדי תמיד. ובזה יעמדו לו כל חובותיו לזכויות כצבאי צבאות לשמרו מכל רע.

ויתרחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור, ואת כל אשר היה מוכן לעבירה, ויוציא את העין הרע מהכיעור ויהפך לכיור רחצה. ומה שהיה מוכן לעבירה יהפך לכנו, ועל ידי כך כל המראות האסורות שראה בעבירות ואשר באו להתלונן עליו פתח אוהל מועד יהפכו למראות אלקים חיים עם תשובתו, ויהיו מליצים יושר עליו לפני ה' אשר פתח אוהל מועד.

ויעש את-החצר (לח, ט').

יש לשאול, מה הוא שכתוב **ויעש את-החצר**. והרי החצר היא קרקע עולם, והקב"ה עשאה בששת ימי בראשית. ויעש גבולות החצר הוי ליה למימר. ומאי **ויעש את-החצר**.

ואלה הדברים הם כבוד אלקים. והיודע סוד נשמתו ומתכונת גופו יוכל לדעת דברי עולם העליון. כי האדם כדמות עולם קטן. והוא היה סוף בריאתו בארץ וסימן לדבר בגדול החל ובקטן כלה. עי"ש באורך.

ואשר על כן נכתב הכיור בסוף כי תשא שיוכלו המים לכבות את הבעירה של יצר הרע כפי שעשו במעשה העגל.

ומובא בס' הק' שהכיור הוא כנגד בעלי תשובה. ואשר על כן הוא היה מחוץ לקדש, שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים.

ובזה יובן אמרו שירחצו את ידיהם ואת רגליהם. את ידיהם מעבירות שעשו, ואת רגליהם קרי ביה את הרגליהם. כמובא בס' המוסר שההרגל על כל דבר שלטון.

ויעש את הכיור נחשת ואת פנו נחשת במראת הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד. (לח, ח')

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וְגַי הַעֲמֻדִים וְחֻשְׁקֵיהֶם כְּסָף. ה"ווי"
שצועק בתפילת העמידה, יהיה בחשק
הבורא וכיסופים אליו יתברך.

וְלִפְתָּת צִפּוֹן, שהרוצה להעשיר יצפין,
מֵאָה בְּאֵמָה. שמֵצִפּוֹן תבוא פרנסתו,
כאשר יתמיד לברך מֵאָה ברכות בכל
יום ובזה ימליך עליו את הקב"ה מֵאָה
פעמים ביום כשיאמר מֵאָה פעמים
ברוך אלקינו מלך העולם. נוטריקון
בְּאֵמָה. זה שנאמר מֵאָה בְּאֵמָה.

וְלִפְתָּת-לֵם, יפנה לצד מערב, כאשר
יומו יעריב ויפנה, לקבל השראת
השכינה הקדושה הבאה ממערב.
ומשם ישים פניו - לִפְתָּת קִדְמָה
מִזְרְחָה, אל שער המזרח הוא שער
הרחמים, לבקש רחמים בעת רצון
ורחמים עת השמש ממזרח תעלה,
לקבל שם פני משיח צדקנו משיח ה'
יתברך ויתעלה, בב"א.

ועל דרך הרמז יש לומר, שתרמוז
החצר כפי שתקנו לומר ב"מודים
דרבנן" ותאסוף גלויותינו לחצרות
קדשך, שם יתקבצו הנידחים מקצה
השמים, לחזור בתשובה שלימה
לעולמו של הקב"ה לקיים בהם
"בחצרות אלקינו יפריחו". ועשיה זו
של החצר הרוחנית היא עשייתו של
השב אל ה' בכל לבו. וכה תִּדְרָשׁ:

לִפְתָּת נִגְבַּ תִּימָנָה. שתהיה תחילת
יציאתו לדרום, כדאמרו הרוצה
להחכים ידרים.

קִלְעֵי הַחֲצֵר שֵׁשׁ מִשְׁזָר לְכָל מְקוֹם
שיקלע יהיה שֵׁשׁ ושמח להיות חלק
מהשגחת השם בעולמו, וזה כוונתו
מושזר. מושזר בהשגחת השם
וביראתו.

ועוד יש לומר שֵׁשׁ מִשְׁזָר, מתי הוא
יהיה שֵׁשׁ משעה שיהיה זָר
ליצרו הרע ולא יתחשב בו כלל, אז
יהיה שש ושמח כל הימים.

מֵאָה בְּאֵמָה נוטריקון מה ה' אלקיך
שואל מעמך, כי אם ליראה ולעבדו
באהבה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

הַעֲדָת, הרי ה"א הידיעה אָמור וחוזרת
אל המילה **מִשְׁכָּן** הסמוכה לה, **מִשְׁכָּן**
הַעֲדָת. וכאילו כתוב אֵלֶּה פְּקוּדֵי
הַמִּשְׁכָּן, הַמִּשְׁכָּן של הַעֲדָת, ולהכי
תחשב ה"א הידיעה הראשונה
כמיותרת ומופנית לדרשה: מאי פְּקוּדֵי
הַמִּשְׁכָּן, הוא הַמִּשְׁכָּן המיוחד המיועד
להִבְנֹת בהר המוריה, הוא ה**מקדש**.

ומשלא הוציאו הכתוב בלשון **מקדש**
אלא בלשון **מִשְׁכָּן**, יידרש בו עניין
הַמִּשְׁכָּן. שנתמשכן בעוונות.

ולעומקו של מקרא, יש להבין מה
הוא ה**משכון** שכביכול טרח וכתב לה
קרא.

ועל דרך הרמז אָמַר, שהכל בידי
שמים חוץ מיראת שמים, ולא יכריח
הכתוב את העוונות, אלא דייקא
שנתמשכן. שעל דעת כן נבנה
המקדש. שאם ח"ו יחרב בעוונות, לא
יהא חורבנו אלא **כמשכון**.

ובמשכון יש תקוה גם למלווה וגם
ללווה. למלווה יש תקוה שיבוא
המלווה וישלם. וללווה יש תקוה

פקודי

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן הַעֲדָת
אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְת
הַלְוִים בְּיַד אֵיתָמָר בִּן-אֶהֱרֹן
הַכֹּהֵן: (לח, כא)

הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן. פירש רש"י רָמַז
למקדש **שְׁנַת־מִשְׁכָּן** בשני חורבנין על
עוונותיהן של ישראל.

לפשוטו של מקרא דייק כן מיתור
המילה **הַמִּשְׁכָּן**. שהרי אלמלא כן, היה
נקרא בפשטות כך: **אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁכָּן**
הַעֲדָת אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה וגו',
שלאורה אין נרמז בו דבר.

ואשר על כן יש ליתן טעם כיצד
ידייק "רָמַז למקדש **שְׁנַת־מִשְׁכָּן**"
מיתור המילה **הַמִּשְׁכָּן**.

ועל דרך הלשון יש לומר שידוייק
כן מיתור ה"א הידיעה. **וכאמרו:**
הַמִּשְׁכָּן המיוחד המיועד להִבְנֹת בהר
המוריה, הוא המקדש שנתמשכן.

ובְּנִתָר הרחבה: נאמר בתחילה אֵלֶּה
פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. ונאמר **לאחריו מִשְׁכָּן**

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

משכון הוא הניתן בעת ההלוואה, ואילו הבלה נלקחת מהלווה כאשר אינו פורע בזמן. ולפי זה אפשר להבין מה שאמרו בנחמיה **חבל חבלנו לך ולא שמרנו את המצות ואת החקים ואת המשפטים**.

וכר' יהושע בן לוי (אבות פרקו' משנה ב) אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ניום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת, אוי להם לברייתו מעלבונה של תורה, וכמדרש איכה רבתי (פתיחתא דחכימי) שמואל תני לה בשם רבי שמואל בר אמי, אימתי המלכות גוזרת גזרה וגזרתה מצלחת, בשעה שישראל משליכין דברי תורה לארץ.

ומידה כנגד מידה, בהשליכם דברי תורה לארץ, כמובא בזה"ק (רי"ח עמ' ב) (איכה ב) **השליף משמים ארץ**, דכד בעא קודשא בריה הוא למתקבא ביתיה דלתמא, ולאגלאה ישראל ביני עממא. אעבר קודשא בריה הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מניה. פדכתיב, (שמות ב) ותמצב אחותו מרחוק. וכד האי ארץ אתרחקא משמים דלעילא, האי ארץ דלתמא אתקרבא, וישראל אתפזרו ביני עממא.

שיקבל את משכונו לכשישלם. כי המשכון תמיד עתיד לחזור לבעליו, כאשר ישלם את חובו. ולזה רמזה התורה, שאע"פ שנחרב הבית זה שתי פעמים, אין החורבן נצחי, אלא הוא כמשכון אשר עתיד לחזור לבעליו, כאשר ישולם חובו.

וחובו של בעל המשכון הוא תורה ומצוות ומעשים טובים. וכאשר ישלם חובו, ירד משמים משכונו משוכלל מיד קונו.

וכן מובא במדרש רבה, זהו שאנשי פנסת הגדולה אומרים (נחמיה א, ז): **חבל חבלנו לך ולא שמרנו את המצות ואת החקים ואת המשפטים**. מהו חבל חבלנו לך, הוי שנתמשכן שני פעמים, ואין חבל אלא משכון, שנאמר (דברים כד, ו): לא יחבל רחים ורכב. לך פתיב: אלה פקודי המשכן משכן העדת.

ולהבין דברי המדרש נזקקים אנו לפסוק (שמות כב, כה) **אם חבל תקבל שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו**. ופירש רש"י שם שיש הבדל בין משכון ובין חבלה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ובהיות זמן הפרעון של התורה והמצוות כל יום ויום, באין פירעון מתקיים **קבל קבלנו** לך. ומה נלקח ממנו כחבלה, פָּאָרְנוּ וְאוּוֹיְנוּ, כל מה שאוינו וקוינו לו, מרום מקדשנו. וכן אומרים בסליחות: אֲשַׁמְנוּ מְכַל עָם. וגו', **הקבל אווינו. ונפרע פארנו.** זבול מקדשנו וכו'.

ואשר על כן עד כאן תקוות המלווה, הקב"ה, שִׁיפְרַע הלווה הוא עמו ישראל, את חובו.

וכן עד כאן תקוות הלווה, שיחזור אליו פקדונו, בקיימו תורה ומצוות שנאמר (תהלים, פה, יב') **אָמַת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְיִצְדַק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף.**

ובביאור פסוק זה יאמר: **אָמַת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח** זו התורה, שנאמר (משלי כג, כג) **אָמַת קָנָה, וְיִצְדַק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף** זה בית המקדש כמובא בפסוק שלאחריו, (תהלים פב, יג) **גַּם ה' יִתֵּן הַטּוֹב.** וכדפירש רש"י על הפסוק (דברים, ג, כה) **הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹן הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה.** זו ירושלים: והלבנון. זה בית המקדש.

ובביאור דברי הזוה"ק הנ"ל יש לומר כי בבריאת העולם ברא הקב"ה בריאה רוחנית כנגד בריאה גשמית. זה שנאמר את השמים ואת הארץ. את לרבות רוחני כנגד הגשמי. וברא שמים עליונים וארץ עליונה להיות לפניו, כנגד שמים וארץ בעולם הגשמי. ואין הארץ השפלה יכולה ליחרב עד שירחיק ויפריד מלפניו ח"ו את הארץ העליונה, היא ארץ החיים.

דכד בְּעֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִתְרַבָּא בֵּיתֵיה דְּלִתְמָא, וְלֹאֲגַלְאָה יִשְׂרָאֵל בִּינֵי עַמְמֵי. אַעֲבַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַמֵּיה לְהַאי אֶרֶץ, וְאַתְרַחֲקָא מִנֵּיה. כְּדִקְתִּיב, (שמות ב) וְתַמְצַב אַחֲוֹתוֹ מְרַחֲקוּ. **וְכֵן הַאי אֶרֶץ אֶתְרַחֲקָא מִשָּׁמַיִם דְּלַעִילָא,** הַאי אֶרֶץ דְּלִתְמָא אֶתְחַרְבָּא, וְיִשְׂרָאֵל אֶתְפָּרוּ בִּינֵי עַמְמֵי. ופירושו: כאשר רצה הקב"ה להחריב ביתו למטה, ולהגלות את ישראל בין האומות, העביר הקב"ה והרחיק מעליו את הארץ העליונה, וכאשר הארץ העליונה התרחקה משמים העליונים שמלפני הקב"ה, נחרבה הארץ התחתונה והתפזרו בני ישראל בין האומות. עד יום הפרעון, עד שישראל יפרעו את חובם.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

עליון, ולכן נפרע להם בקמץ היא מידת הכתר, בה מנוקד שם הוי"ה בקמץ. כזה: י'ה'ו'ה, כאשר מנוקד שם ה' בברכת המינים. שהמינים רצונם לפגום בכתר עליון ולכן נפרע מהם הקב"ה במידת הכתר העליון בשם ה' המנוקד בקמץ.

והמשכן השני בפסוק מנוקד בפתח, המִשְׁכָּן מִשְׁפָּן, שנתן לנו הקב"ה פֶּתַח לחרטה, שהמאור שבתורה יחזירם למוטב וייעשו כולם אגודה אחת לאהבתו ויראתו, ועוד ידו פתוחה להוריד לנו המקדש השלישי בב"א. ולכן המשכן השני בפתח. המִשְׁכָּן מִשְׁפָּן

ועל דרך הצצה והמוסר נאמר: שְׂיוֹרָה הקמץ על קמיצת היד של הקב"ה, ואשר לא יפתחנה עד שנפתח לִבָּנו לאהבתו. כאומרנו בתפילת ובא לציון גואל הוא יפתח לבנו בתורתו, וישם בלבנו אהבתו ויראתו.

ואע"פ כן הַקְּתִיב כביכול הקב"ה על עצמו: (דברים, ראה, טו, ז-ח) וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת-יְדֶיךָ מֵאֲחִיךָ הָאֲבוֹן כִּי-פֶתַח תִּפְתַּח אֶת-יְדֶיךָ לְוִהַעֲבֹט תַּעֲבִיטְנוּ דִּי מְחֹסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ. על דרך הפשט

וכאומרו: כאשר אמת שהיא התורה מארץ תצמח, גם ה' יתן הטוב ויחזיר לנו את המשכון הוא בית המקדש שנתמשכן בעוונות.

וכבר מובטחים אנו על הדבר, כי אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים (ברכות יז. ורש"י שם), ונאמר (שמות כב, כו) וְהָיָה כִּי יַעֲצֵק אֱלֹהִים וְשָׁמַעְתִּי כִּי חָנוּן אֲנִי. שישמע הקב"ה צעקתנו כהיום הזה, ויקיים בנו וְחִנְתִּי אֶת-אֲשֶׁר אָחֹן וְרַחֲמֵי אֶת-אֲשֶׁר אֲרַחֵם ואמרו בגמרא [ברכות ז]. אע"פ שאינו הגון. שהכל תלוי בצעקתנו.

וזה שפירש"י כאן: רמז למקדש שנתמשכן, כלומר שיחזור אלינו המשכון בב"א.

ועל דרך הסוד, נאמר המִשְׁכָּן מִשְׁפָּן. משכן ראשון בקמץ: המִשְׁכָּן, משכן שני בפתח: מִשְׁכָּן. משכן ראשון בקמץ, שחורבן ראשון על ג' עבירות חמורות שפגמו כביכול בכתר

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

שכן יש מחלוקת בגמ' מסכת שבת אם יש תחומין מעל ל' או אין. ונפקא מינה אם יבוא אליהו לגאול את בניו של יעקוב בשבת או לא.

בשלמא כשבא בנשמתו וברוחו כגון לברית מילה כאלהו מלאך הברית, כמלאך יכול הוא לעבור תחומין מן השמים לארץ. אבל כשיבוא לבשר את בניו בשורת הגאולה, יתלבש בגוף בשר ודם, ולדיעה שיש תחומין מעל עשרה לא יוכל לעבור את התחום בשבת. ולכן לדעה זו לא יבוא לגאול את בניו ביום השבת. ולדעה שאין תחומין מעל עשרה יבוא גם בשבת. אם כן, בשבת מחלוקת וספק אם יבוא אליהו. וביום ו' בודאי לא יבוא מפני הטורח של בני' בהכנת שבת.

ובשאר ה' הימים שנותרו בודאי יבוא לגאול את בניו. אם כן מצינו טעם נכון למשכון של הו' ומדוע ה' פעמים. ו' כנגד יום ו' שבערב שבת בודאי לא יבוא, ה' פעמים כנגד ה' ימים שבודאי יבוא, ולכן מתחילים לשורר לאליהו הנביא כבר במוצאי שבת, שיכול כבר להגיע.

רצה הכתוב לומר הלווהו על המשכון. ועל דרך הצח, יאמר: תשיב לו את העבוט הוא המשכון, שהוא כל מחסורו אשר יחסר לו.

ועוד על דרך הצח, נאמר מה טובו אהליך יעקב משפנותיך ישראל. אל תקרי אהליך אלא אלהיך, ואל תקרי משפנותיך אלא משפנותיך. מה טוב הוא אלהיך, יעקב, המחזיר לך את משפנותיך, ישראל.

ועוד י"ל, שירמזון המלים המשפן משפן למדרש שהביאו רש"י בויקרא כ"ו מב, וזכרתי את בריתי יעקוב. בחמשה מקומות נכתב יעקוב מלא, ובחמישה מקומות נכתב אליה חסר ו, שיעקב נטל אות ו' משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו.

והוינון פה, מדוע נטל יעקב דוקא את הו"ו, ולא את היו"ד או אות אחרת כמשכון, ומדוע נכתב בכתובים דוקא ה' פעמים יעקוב מלא ואליה חסר.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכן נטל אות ו' ודוקא ה' פעמים.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

והם כנגד מאה פעמים אדנות שאומרים במאה ברכות בכל יום.

וַיְהִי מֵאֵת כִּפֹּר הַכֹּסֶף לְצַקֵּת אֶת אֲדֹנָי הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֲדֹנָי הַפְּרֻכֹת מֵאֵת אֲדֹנָיִם לְמֵאֵת הַכֹּפֶר כִּפֹּר לְאֲדֹן.

ירמוז הכתוב שעל ידי הברכות מתעלים הבנים אל כסא הכבוד של אביהם, דרך סולם העשר ספירות הקדושות שבהם מנהיג הקב"ה את עולמו. ולזה ירמוז הפסוק **וְאֶת הָאֱלֹהִים וְשִׁבְעַת הַמַּאֲוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וַיּוּם לְעַמּוּדִים וְצִפָּה רְאִשֵׁיהֶם וְחָשַׁק אֹתָם.**

הָאֱלֹהִים המוזכר בפסוק הוא כנגד אלופו של עולם, וכנגד הספירה הראשונה היא כתר עליון.

וְשִׁבְעַת הַמַּאֲוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים בגי' **תשע"ה.** והם **תשע** הספירות הקדושות מן המלכות בשם א-דני, כנגד האדנים, ועד החכמה עילאה. ועד בכלל.

ומהם **עָשָׂה וַיּוּם לְעַמּוּדִים,** היא הו"ו המקשרת בין שמים וארץ, בין כתר עליון ומלכות אדנות, הם העמודים עליהם נשענים כביכול כל העולמות.

ועוד י"ל שלכן צירפו למזמורים של מוצאי שבת את "אל תירא עבדי יעקב", להזכיר שיעקב אבינו מחזיק במשכון הו' של אליהו, ושני המזמורים גם יחד אליהו הנביא ואל תירא עבדי יעקב יבשרו כבר בתחילת השבוע על גאולתנו ופדות נפשנו בב"א.

וְכִסֶּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה בְּקַע לְגִלְגֵּלֶת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֵבֶר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמֵעֵלָה לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁלְשֵׁת אֲלָפִים וְחַמֵּשׁ מֵאוֹת וְחַמְשִׁים:
(לח, כה-כו').

על דרך הרמז והסוד, ירמזון אֶלֶין מְלִיא לדרך עבודת ה'.

וְכִסֶּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה ירמוז על כיסופי העדה להיות פוקדים את משכן ה'. ועתה, עד שיבנה, תפקוד העדה את כסא הכבוד במאה ברכות כל יום.

ולזה ירמוז **מֵאֵת כִּפֹּר וְאֶלֶף וְשִׁבְעַת מֵאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ.** שְׁמֵמֵאֵת הככר נעשו האדנים,

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

הרי הוא כ"ווי העמודים" המצופים ומחושקים בַּכֶּסֶף העליון, ועולה בתפילתו דרך העשר ספירות הקדושות עד כסא הכבוד בצפיה ובחשק הבורא, ונאמר עליו בצל אל היית.

**וַיִּקָּם מִשָּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת
אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת
בְּרִיחָיו וַיִּקָּם אֶת עֲמוּדָיו:**

**וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם
אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמַעְלָה
כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה:
(מ, יח')**

הזכיר הפסוק עמודים, אהל שהן יריעות העזים, מכסה האהל, ואילו את יריעות המשכן לא הזכיר כלל. מכאן דייק הספורנו שויקם את המשכן הכוונה ליריעות המשכן.

ולפי זה יש לומר וַיִּקָּם מִשָּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, הן היריעות, ובעודו מקים את היריעות באויר וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקָּם אֶת עֲמוּדָיו, תחת היריעות.

וַצִּפָּה רְאשֵׁיהֶם וַחֲשַׁק אֹתָם. שהקב"ה כביכול מצפה לראש בני ישראל שכל ראש וראש יחשוב על מלכות ה' בעולם ויכוון במאה ברכות להעמיד העולם, ועל ידי כך הוא מקיים וַחֲשַׁק אֹתָם, שנותן בהם חשק הבורא יתברך, אשר הם חושקים בו והוא חושק בהם, והם יחד הכח המניע בעולמו של הקב"ה, והכח המעמיד את העולמות על מכונו ונקרא "חֲשַׁק הָעוֹלָמוֹת".

וזה סוד שני המשכנים, הכתובים בראש הפרשה, הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן, משכן שלמטה מכוון כנגד משכן שלמעלה, ומחוברים בווי העמודים של חשק העולמות הן הספירות הקדושות.

ויש לומר עוד, כי החידוש של בצל אל היית, שבצלאל הוסיף נופך משלו, שכיוון לדעת הקב"ה במלאכת העמודים, וַצִּפָּה רְאשֵׁיהֶם וַחֲשַׁק אֹתָם. ובאר לרמוז לדורות שהציפיה והחשק להבורא יתברך הם הגמול הנכון והראוי למי שהקב"ה ממלאו ברוח אלקים.

ועוד רמז גדול יש כאן, לתפילת העמידה שהיא אחד מעמודי העולם, שכל העומד בתפילה לפני בורא עולם

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

כל בנינו ומשכנו מבפנים, וישכון בתוכו כפי שנאמר ושכנתי בתוכם.

**וְלֹא יָכֹל מִשָּׁה לָּבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד
כִּי יִשָּׁכֵן עָלָיו הָעֲנָן וְכָבוֹד ה' מְלֵא
אֶת הַמִּשְׁכָּן. (מ, לה')**

פירש הרמב"ן יכול לשון רשות. כפסוק "ולא תוכל לאכול באחד שעריך" שתרגם אונקלוס לית לך רשות. כן כאן, שלא היתה רשות למשה לבא אל אהל מועד מפני הענן וכו'.

ומאחר ופרסמו הכתוב בלשון **רשות**. יש ללמוד מכאן הנהגת האדם בדרך המצוות. שאף על פי שיש לך רשות תנהג בדרך ארץ ותגדור עצמך כאילו אין לך רשות, ותקיים בעצמך: **אַל תִּתְנָדַע לְרֵשׁוֹת**, וקרי ביה על דרך הצח: אל תתודע למילה **רשות**.

או כלך לדרך זו, על דרך המוסר: שכאשר אין לאדם רשות מאת הבורא לעשות אי אלו מעשים, יראה עצמו כאילו אינו יכול לעשותם. ובזה תשרה עליו השכינה ויהיה משכן

ושמא יש לומר שבזה רמז הפסוק **הוקם המשכן**, כביכול **מעצמו** תחת יריעות המשכן, וזה שאמרו שהיה הקב"ה עוזרו.

ועל דרך הרמז והצח, נראה לומר שזה דרך הקמת בנינו הגשמי והרוחני של האדם. שבתחילה יש להציב את התכלית העליונה של הבנין, היא היראת שמים והשראת השכינה, ולאחר מכן לבנות מן המסד ועד הטפחות ולהכניס תחת כנפי השכינה את שאר כל חלקי הבנין של הגוף והנפש.

וכעין בריאת העולם. שבראשית בריאת העולם נבראו השמים ונמתחו מגערתו של הקב"ה באמרו "יהי רקיע", ומשנמצאו השמים מתוחים, רק אז הציב את הסולם ארצה וראשו מגיע השמימה. שכל סדר הבריאה שואף הוא אל רום שמים העליונים.

ולכן נאמר את השמים ואת הארץ. ובעולם וּכְמִשְׁכָּן, כן האדם, כאשר יציב לעצמו תכלית העליונה, ויפרוש מעליו יראת שמים טהורה, וכאשר אמרו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אז יעזרהו הקב"ה להקים את

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ושמא יש לומר שהמלאכה נקראת על שמו של משה מדין גדול המעשה יותר מן העושה. וכשם שמלאכת הארון נקראת על שם בצלאל שמסר נפשו ביותר על המלאכה, כן כל המלאכה בכללה נקראת על שם משה שמסר נפשו על כל המלאכה על כל פרטיה ודקדוקיה.

ולעומקו של מקרא יש לומר, ויכל משה מלשון ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, שנאמר במעשה בראשית. ועל בעל הטורים שהביא מהתרגום ירושלמי ויכל וחמד. ולשונו שם: זהו שאמרו חמדת ימים אותו קראת. שתמד הקב"ה את השבת ואת כל אשר עשה.

כן משה, חמד את המלאכה. עד שהיה רוצה להמשיך בה. וכאחד הפירושים שהובאו בפרשת ויקהל, בפסוק והמלאכה היתה דים והותר, ש"והותר" היא הנהגת הרחמים והחסד, הנובעת מתוך הגבולות, והיא הרצון והכיסופים של האדם לעשות יותר ממה שנצטווה עד שהוא מצוּוֹה ב"דִּים". עי"ש.

להשכינה הקדושה, יומם ולילה כבני ישראל בכל מסעיהם.

וַיִּקַּם אֶת הַתְּצַר סָבִיב לְמַשְׁכַּן
וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת מִסְדָּ שְׁעַר הַתְּצַר
וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת הַמְּלָאכָה:

וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת הַמְּלָאכָה:
(מ, לג)

ויש לשאול, שהרי פירש"י שלא עשה משה שום מלאכה במשכן [לט לג]. וגם בהקמתו אמר לו הקב"ה עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, שנאמר הוקם המשכן,

ומדוע אם כן נאמר ויכל משה את המלאכה.

ועוד יש לשאול, הרי בצלאל עשה רוב המלאכה וכן אהליאב, ועוד היו שעסקו במלאכה, ומדוע נאמר ויכל משה את המלאכה. ומה גם שהארון נקרא על שם בצלאל שמסר נפשו על הדבר וכן פירש"י שם. וכיצד זה נקראת על שמו של משה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וכמו שדרשו במסכת ברכות ז. בשכר "כי נרא מִהֵבִיט" זכה ל"ותמונת ה' יביט", כן כאן בשכר של "ולא יכל מִשָּׁה", זכה ל"וקבֹוד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן". משום וַיְכַל ולא יכל הכיל ההיכל כולו את כבוד השכינה. וכשם ששרתה השכינה בהיכל כן שרתה השכינה במשה, בכליותו של משה. וקבֹוד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן. את משכן השם, ואת משכן משה. ורמזו הכתוב בפסוק מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן. שהרי המלה הַמִּשְׁכָּן היא כשתי מלים: פֶּן מִשָּׁה. וכך יהיה נקרא: וקבֹוד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן. פֶּן מִשָּׁה - וקבֹוד ה' מִלֵּא אֶת משה. והרי משה עצמו כהיכל ה'.

וכן על דרך המוסר, כן יש לכל אחד ואחד להשתדל להגיע לדרגא זו שכבוד ה' מלא את היכלו, והוא כהיכל ה', מרכבה ובית לשכינה הק'. וכפי שהתבטא הרמב"ם בהלכות תשובה [פרק חמישי הלכה ב']: פֶּל אֶדָם רְאוּי לִו לְהִיּוֹת צְדִיק כְּמִשָּׁה רַבְנוּ. וכוונתו שאין הדבר תלוי אלא בבחירתו של האדם.

ועל דרך הצח יאמר: אלה פקודי המשכן, כן משה, אלה פקודי משה, וכן כל אדם הראוי להיות צדיק כמשה.

ועוד י"ל, ויכל לשון כלל. שראה את העבודה בכללה, ולא כפרטיה. כאדם הרואה את הדבר המוגמר בלי לדעת כיצד כל דבר עשוי לפרטיו, ומתפעם לבו למראה הוד הדבר המושלם. וזאת למרות שהיה יודע כל פרט ופרט מן המלאכה.

ועל ידי הראיה הכוללת של המלאכה, לא היה לבו גס בה. ולא יהיה כאדם המכיר כל פרט ופרט לאמור כאן עשיתי כך וכך וכאן תיקנתי כך וכך וכו' שאינו מתפעל עוד מן הדבר המוגמר. והוא כעין "והיו בעיניך כחדשים".

ולכן כתיב, וְלֹא יִכַּל מִשָּׁה לְבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי יִשְׁכַּן עָלָיו הָעֶנָן וְקִבֹּד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן:

מעוצם התפעלותו של וַיְכַל מִשָּׁה התקיים בו וְלֹא יִכַּל מִשָּׁה. משום וַיְכַל - לא יכל.

ועל דרך הצח, גֵּאֲמַר: משום חמדת גְּלוּיֹת הקדושה לא יכל היה משה להכילה, ולא הרשה לעצמו להיכנס אליה וכביכול בכך לחללה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

באדנות. וכמו שהביא אוה"ח הק' בפרשת פנחס: יכוין לשילוב האותיות שהוא סוד ה' בהיכל קדשו והם כך: יאהדונהי.

וכמובא בשערי אורה שער א', שהשם הק' אדנ'י הוא היכל ה', והשם הק' יהו'ה שוכן בתוכו, בשילוב אותיות כזה: יאהדונהי לקיים ה' בהיכל קדשו. ובמילוינו הוא כזה: יו"ד אל"ף ה"י דל"ת וי"ו נו"ן ה"י יו"ד ובגימטרי' מגש"ת. כדכתיב וַיִּרְאוּ מַגֵּשֶׁת אֱלֹוֹ.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכך כווננו חז"ל באמרם, (ברכות ז, ב) בְּשִׁכְרָא פִּי יֵרָא מִהַבֵּיט אֶל הָאֱלֹהִים (שמות ג, ו) זָכָה לְוַיִּירָאוּ מַגֵּשֶׁת אֱלֹוֹ. (שם, לד, ל).

ועוד י"ל, הוא שם ע"ב כידוע המכוון כנגד עולם האצילות במילוי יו"ד יו"ד, כזה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י, שנקרא שם ע"ב, שכך עולה הגימטרי'ה שלו, ע"ב.

וַיִּכַּס הָעֲנַן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. (מ, לד')

יש ליתן טעם מהו הענן בה"א הידיעה. והרי לא דובר על ענן לפני כן. ויכס ענן ה' הוי ליה למימר. ומהו הענן.

ועל דרך הרמז והסוד, יש לומר, הָעֲנַן - הוא הענן המדובר כבר, בפרשת יתרו, שם נאמר: "הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעֵב הָעֲנַן" [שמות יט, ט], וכמובא שם, בלעומקו של מקרא: הוא עב הענן, הם ע"ב שמות ה', היוצאים מן הפסוקים של ויסע ויבא ויט שבפרשת בשלח.

וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. יש ליתן טעם בענין שאמרה התורה מָלֵא. וכי יש מקום פנוי מן השכינה חלילה, והרי אמרו בזה"ק ובתקונים "לית אתר פנוי מיניה".

ויש לומר, מלא - במילואותו. וכפי שנתפרש שם מהו ה' בהיכל קדשו [תהלים יא, ד], שם הוי"ה

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ועל דרך הרמז: מלא את המשפך
ר"ת מא"ה. רמז למאה אדנים שהם
מאה ברכות. וירמוז בזה למאה ברכות
שמשרים שכינה על האדם בכל יום
ויום. ובזה נעשה כביכול מרכבה
לשכינה הק'.

שכן עליו העגן: ר"ת שע"ה. ר"ל
שעה ה' אל מנחתם.

עוד ירמוז למה שנאמר בפרקי אבות
פרק ד, משנה ג': שאין לה אדם שאין
לו שעה ואין לה דבר שאין לו מקום.

שאין לו שעה: שאין לה אדם שיעשה
טוב ולא תשרה השכינה עליו, שנאמר
שכן עליו העגן, ר"ת שע"ה.

ואין לה דבר שאין לו מקום. דלית
אתר פנוי מיניה. שנאמר הנה מקום
אתי, ודרשו בו: הוא מקומו של עולם
ואין העולם מקומו.

והוא ע"ב הענן האמור השוכן
בהיכל קדשו.

ובהעלות הענן מעל המשפך יסעו
בני ישראל בכל מסעיהם. (מ, לו)

יש ליתן טעם מדוע נאמר ובהעלות
לשון נפעל, היה לו לומר כביכול
ובהעלות הענן.

אלא י"ל כדי שלא יחליפו ח"ו צורה
ביוצרה, שלא יראו בענן קדושה
עצמית וח"ו ישתחוו לו, נאמר
ובהעלות, שידעו מי הוא העולה ומי
הוא המעלה. שהקב"ה הוא המעלה
את הענן, ואינו עולה מעצמו.

ועל דרך הצח, חלקהו לשניים. ובה
– עלות. עלות הענן הוא ע"י ה'.
ובשם ה' עלות הענן.

ועוד י"ל על דרך הסוד "ובה" הוא
אחד השמות של ע"ב.

ועל ידי שם והב מע"ב נעלה הענן.
שנאמר ובה – עלות, ובהעלות הענן.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

